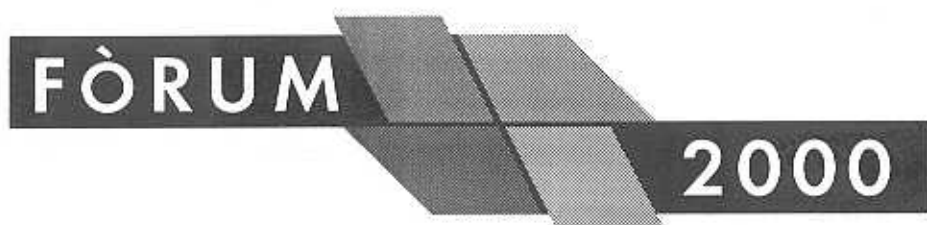
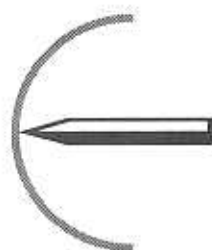

Guia de debat

Educació ambiental

Per renovar l'educació davant els reptes de la sostenibilitat

SCEA

Societat
Catalana
d'Educació
Ambiental

Ara parlem de...

Nosaltres i el medi ambient

Què sabem, què pensem, què fem els catalans i catalanes en relació al medi ambient? Aquesta és la mena de preguntes que ens plantejem en aquest bloc, a fi d'aproximar-nos a una diagnosi del nivell d'educació ambiental del nostre entorn social. Sembla del tot obligat que, abans de fixar-nos objectius o definir estratègies, reconeguem les característiques del punt de partida.

Al nostre país fa gairebé 20 anys que parlem d'educació ambiental, però evidentment, els trets de la societat que va veure néixer el concepte i els de la d'ara no són pas els mateixos. És clar, doncs, que la redefinició de punts de referència que esperem d'aquest Fòrum ha de començar amb una revisió el més detallada possible de la realitat que constitueix l'objecte del nostre treball.

Per fer-ho no encarregarem pas un estudi sociològic, sinó que intercanviarem les percepcions i opinions que cadascú de nosaltres té dels coneixements, les creences i les accions de les persones que ens envolten. Pot ser que no sigui fàcil, però ben segur que serà profitós: ens implicarà activament en l'anàlisi del nostre entorn i en el contrast de punts de vista, i ens permetrà fer aflorar les pressumpcions sobre les quals basem la pròpia feina.

Recordeu:

Data límit per a la tramesa de la fitxa resum del primer bloc del debat: 15 de gener del 1999

Primera trobada: 27 i 28 de febrer del 1999

Qüestions per al debat

Us recomanem que llegiu les trenta preguntes abans de començar la discussió

En general, els habitants del nostre país...

- 1 Coneixem el nostre entorn natural, els llocs, els arbres, els animals? Tenim interès per augmentar aquest coneixement?
- 2 Estimem la natura? En gaudim? Ens ocupem activament de la seva conservació?
- 3 Coneixem el nostre entorn rural, els conreus, les pràctiques agrícoles, l'explotació forestal, els sistemes de pesca, les races ramaderes i les formes de cria d'animals per a l'alimentació? Tenim interès per augmentar aquest coneixement?
- 4 Coneixem els problemes relacionats amb la producció primària i amb la gent que en viu? Ens interessem per saber d'on venen els aliments que mengem i quins impactes socioambientals té la seva producció i transport?
- 5 Coneixem el nostre entorn urbà, la història de les ciutats i el patrimoni construït? ens impliquem en la seva conservació?
- 6 Sabem d'on ve l'aigua que bevem i què es fa amb la que aboquem? Coneixem les fonts d'energia que usem, d'on vénen i quins impactes té la seva extracció i transport?
- 7 Sabem quin tractament fem dels nostres residus i quins impactes provoquen?
- 8 Coneixem quina mena d'indústries tenim a Catalunya, quines matèries primeres usen, què produeixen i quins problemes ambientals afronten?
- 9 Som capaços de relacionar el nostre estil de vida i els fets quotidians amb els problemes socioambientals globals?
- 10 En conjunt, tenim un bon coneixement de l'estat del nostre medi i de la problemàtica socioambiental associada? i de les possibles alternatives per a minimitzar-la?

- Tenim interès per augmentar aquests coneixements? En quines condicions podria augmentar l'interès de les persones per aquests temes? 11
- Quan i de quina manera preferentment estem disposats a aprendre? 12
- Disposem de prou informació de qualitat i a l'abast dels diferents públics? Els suports i formats són adequats? Què caldria? Qui hauria de fornir-la? Quins recursos semblen adequats? 13
- Existeixen prou ocasions i llocs per estar en contacte amb la natura? Fan falta programes adequats als interessos dels diferents públics? Què caldria? 14
- Fins a quin punt donem valor a la qualitat del medi ambient i al bon estat de conservació dels sistemes que són suport de la vida? Fins a quin punt som conscients de la seva indispensabilitat? 15
- Què es pot fer perquè les persones esdevinguem més conscients de la importància del bon estat del medi ambient en el sosteniment de les societats humanes? Es comprèn prou bé què vol dir "sostenibilitat"? S'ha explicat prou bé? Què caldria? 16
- Som sensibles a les qüestions socioambientals? En parlem normalment? Valorem els fets i problemes amb prou informació i tenint en compte diferents punts de vista? 17
- Sabem mirar enfora? Tenim una visió oberta dels problemes mundials complexos com són les relacions entre el model econòmic, la degradació dels recursos naturals i els sistemes de suport de la vida i la generació de pobresa i opulència? Som capaços de relacionar el nostre estil de vida i opcions personals amb la problemàtica socioambiental global? 18
- Existeixen prou fòrums accessibles i ocasions de debat constructiu en la vida quotidiana de la major part de persones? Què caldria? 19
- Es tradueix la sensibilitat ambiental en l'assumpció de responsabilitats en la resolució de problemes socioambientals? 20

- 21 Pel que fa als hàbits personals, són majoritaris a Catalunya els ambientalment conscients (prudència, estalvi, etc...)? Com es poden afavorir?
- 22 I pel que fa als hàbits socials? Com es poden afavorir?
- 23 Existeixen prou models alternatius de comportament materialitzats en exposicions, equipaments, centres d'informació, programes municipals, etc, per tal que els ciutadans puguem aprendre noves maneres de fer? Què caldria?
- 24 Es percep un ambient social favorable als canvis de model de relació amb el medi ambient? Hi ha personatges populars/de moda que els fomentin? Hi ha premis, estímuls, desgravacions, etc. que els estimulin? Té prestigi ser ambientalment conscient i coherent? Que proposaríeu per anar construint un ambient social més favorable?
- 25 Coneixem prou bé quin paper juguen els mitjans de comunicació i la publicitat en aquest context?
- 26 Tendim a respondre ràpidament i a intervenir amb eficàcia en els problemes que ens afecten a nivell local? En quines condicions sí o no?
- 27 Som capaços de respondre als problemes amb accions col·lectives organitzades? Ens dotem de recursos comunitaris?
- 28 En quines condicions estem més ben disposats a participar i a implicar-nos?
- 29 Com aprenem a participar? Què estimula la participació?
- 30 Existeixen projectes col·lectius de millora d'aspectes concrets als barris i pobles on sigui possible que les persones participin i aprenguin a través de l'experiència i l'assaig/error? Què caldria?

Fitxa resum del debat

Si us manca espai per a les respostes podeu afegir els fulls necessaris

Senyaleu aquelles qüestions que heu considerat més importants dins del debat. També podeu escriure altres preguntes que han sorgit en la discussió i que creieu que poden completar el marc general proposat.

Principals problemes detectats:

Propostes:

Si ho desitgeu, formuleu preguntes que creieu interessants de debatre en els propers blocs

Bloc 2: *L'educació i l'educació ambiental*

- 1- _____
- 2- _____
- 3- _____
- 4- _____
- ... _____

Bloc 3: *Els educadors ambientals i la nostra circumstància*

- 1- _____
- 2- _____
- 3- _____
- 4- _____
- ... _____

Bloc 4: *Reptes de futur*

- 1- _____
- 2- _____
- 3- _____
- 4- _____
- ... _____

Dades identificatives

No oblideu enviar les vostres dades juntament amb la fitxa resum del debat

Fitxa per a col·lectius

Nom del grup, associació o institució	
Adreça	
C.P.	Ciutat o poble
Telèfon	Fax
Correu electrònic	
Nom i telèfon de la persona de contacte	
Nombre de persones que han participat en el debat:	

Fitxa per a participants individuals

Nom	
Adreça	
C.P.	Ciutat o poble
Telèfon	Fax
Correu electrònic	
Professió	
Entitat	

Ara parlem de...

Nosaltres i el medi ambient

Resultats de la diagnosi

L'objectiu d'aquest primer bloc de debat del Fòrum 2000 d'EA és obtenir una diagnosi de partida sobre els destinataris de l'educació ambiental: què sabem, quèensem, què fem els catalans i catalanes en relació al medi ambient?, ens preguntàvem. Un total de 293 persones, organitzades en 35 grups de debat, han participat a donar resposta a aquestes qüestions.

A continuació presentem els principals trets d'aquesta diagnosi col·lectiva, organitzada en diferents apartats que neixen dels punts en els quals els diferents grups han fet més èmfasi.

Així mateix, trobareu el recull de les propostes d'acció formulades pels participants. Veureu que hem seleccionat les que resulten poc o molt operatives, deixant de banda les de caire massa general, i que les hem agrupat segons si fan referència a accions que hem d'emprendre nosaltres —el col·lectiu d'educadors ambientals— o si es refereixen a actuacions esperades d'altres agents. Tanmateix, s'ha respectat sempre la redacció original.

Durant el Fòrum tindrem ocasió de valorar, prioritzar i reformular —si s'escau— aquestes propostes i avançar en l'establiment d'un pla d'acció col·lectiu.

1. QUÈ CONEIXEM ?

1.1. GRAU DE CONEIXEMENT INSUFICIENT

En conjunt **s'ha avançat** en el coneixement de l'entorn i la seva problemàtica ambiental **però no de manera suficient**. També es considera que el grau de coneixement **depèn** de les persones i del lloc on viuen.

- . La població ha enriquit el seu vocabulari ambiental
- . S'ha avançat en el coneixement de l'entorn, però hi ha poc coneixement sobre els recursos i la seva problemàtica

1.2. DESCONEXIEMENT GENERAL DE L'ENTORN I LES RELACIONS SOCIOAMBIENTALS

Es parla d'un coneixement superficial, desigual i desestructurat, sovint anecdòtic, amb una visió utilitarista i compartimentada del medi. Els problemes ambientals només es coneixen de manera parcial, vaga i esbiaixada.

- . No coneixem l'ambient on vivim, casa nostra està d'esquena a l'ambient, no tenim consciència dels abocaments il·legals, de la qualitat de l'aire que respirem, de l'aigua que bebem, dels aliments que mengem...
- . Existeix desconeixement de l'origen dels recursos.
- . En concret es desconeixen els problemes de la pagesia, la ramaderia i la pesca.

Es detecta una especial dificultat per comprendre les interrelacions complexes i els processos. És difícil entendre la relació entre els problemes ambientals, socials i econòmics

- . No es relaciona ambiental i social.
- . No hi ha consciència que el que és ambiental és un bé social.

Es troba a faltar el coneixement de possibles alternatives a la problemàtica ambiental.

1.3. DIFICILMENT S'ASSOCIEN HÀBITS INDIVIDUALS I COL·LECTIUS. DE FET NO ARRIBEM A RELACIONAR EL NOSTRE ESTIL DE VIDA AMB ELS PROBLEMES AMBIENTALS. (punt essencial del debat per a molts dels grups participants)

LOCAL / GLOBAL

1.4.

Costa relacionar l'acció individual o col·lectiva amb la problemàtica mundial.

No som en absolut conscients que les nostres actuacions repercuteixen als països menys desenvolupats. Si es fes evident, el xoc seria gran.

PROBLEMES PER AL CONEIXEMENT

1.5.

Problemes derivats de la **pròpia percepció**

1.5.1.

- . La natura no es considera necessària per a la vida quotidiana.
- . L'ambient s'associa encara a natura idíl·lica i a problemes d'higiene ambiental.
- . Tendim a infravalorar el medi proper i a menysprear el seu coneixement (visió idealitzada de la natura de paradisos llunyans).
- . Els temes ambientals es consideren secundaris; només es dóna importància als problemes ambientals quan afecten la salut o provoquen catàstrofes.
- . Conèixer l'estat del medi és un tema incòmode, desperta sentiments ambigus: pensem que hauríem de fer les coses més ben fetes, però sentim que encara que ho fem la nostra acció personal no tindrà efecte.
- . Es considera menys culte el coneixedor de la natura que no pas el de l'arquitectura. Expressió despectiva: no siguis pagès.

Problemes derivats de la **informació**

1.5.2.

Informació confusa

- . Hi ha confusió en el concepte de medi ambient.
- . Allau d'informació amb missatges contradictoris.

Informació tendenciosa. Parlem d'informació ambigua, no prou transparent, demagògica i distorsionada

- . Existeix un llenguatge políticament correcte, de moda. Cal una incidència més dràstica en el consumisme, cal qüestionar el sistema. S'està fent un planteig de les conseqüències però no de les causes.
- . És massa tècnica. Si és difícil d'entendre es passa del tema.
- . És esbiaixada. Encara s'identifica "medi ambient" amb els aspectes naturalístics, oblidant els socioeconòmics.

Manquen mitjans i suports adequats. Hi ha informació de qualitat, però en suports i mitjans inadequats per al conjunt de la població.

- . No tenim prou informació didàctica correcta i eficaç al nostre abast.
- . Moltes vegades la informació arriba a través de campanyes endegades per les administracions que no arriben a donar imatge ni informacions reals i creïbles.

I **per sobre de tot** es detecta un excés de **dramatisme** (visió apocalíptica) que **genera** sentiment d'**impotència**.

- . Els problemes es presenten com massa grans, llunyans i aliens a un mateix, com la fam i la guerra, que formen part d'una realitat diferent de la nostra.
- . Es dóna més importància als **desastres** que a les **disfuncions** quotidianes.
- . Davant de les situacions d'impotència, preferim tancar els ulls. No hi ha solució i ens desmobilitzem.
- . Ens inhibim davant la magnitud de la tragèdia i ignorem la major part dels problemes que són més progressius que puntuals.
- . Aquesta visió catastrofista està reforçada pels mitjans de comunicació.

1.6. EL PAPER DELS MITJANS DE COMUNICACIÓ

Se'ls considera com un dels principals agents perpetuadors del model econòmic actual. Un clar reflex de la divinització del consum com un bé primordial de la societat.

L'ús del "verd" com a reclam publicitari, contribueix a generar incredulitat. Manca de control de la publicitat enganyosa.

- . S'ha d'estudiar quins són els "efectes perversos" que produeix la lògica amb què funcionen aquests mitjans: per exemple a escala local quins són els beneficis que ha generat la moda de cada tardor de difondre el tema dels bolets.

Col·lapse informatiu: la informació del medi ambient comparteix l'espai amb molta altra informació.

La temàtica ambiental està poc present explícitament als mitjans de comunicació i la que existeix està pensada per a un tipus determinat de públic, no per a tothom.

EL TERME SOSTENIBILITAT ÉS CONFÚS

Confusió conceptual. No s'entén el concepte i això pot fer que el seu contingut es desvirtui i es banalitzï.

Respecte a aquest terme s'ha creat un llenguatge sectari que només usen els experts. No s'ha explicat el terme a la població. Existeixen interpretacions diferents del mateix concepte aplicades a propostes actuals molt diverses.

No s'ha intentat portar a la pràctica aquest concepte. No s'ha aplicat a situacions quotidianes

- . No tenim consciència que el nostre sistema actual de vida és insostenible. Els mínims que considerem indispensables per viure són insostenibles a nivell global.
- . El concepte de sostenibilitat entra en conflicte amb l'escala de valors de la societat occidental.
- . Associem la sostenibilitat amb la continuïtat. Però la idea generalitzada és que hi ha molt de tot i que mai s'acabarà. La natura té la capacitat de regenerar-se malgrat l'ús accelerat que n'estem fent.

No hi ha interès per aprendre. Manca relacionar-ho amb beneficis personals.

2. DEL QUE CONEIXEM AL QUE FEM

Existeix un salt entre el que es pensa, el que es sap i allò que es fa.

La sensibilitat no es tradueix en compromís. Sabem què hem de fer, però no ho fem.

Una major sensibilització ambiental social no es tradueix directament en assumptió de responsabilitats en la resolució dels problemes ambientals.

Cal tenir consciència per poder canviar, però no és suficient. De vegades som conscients d'un problema, però situacions complexes fan que no es produeixin canvis de conducta.

El pas de saber a actuar no sempre és fàcil. Falten experiències que funcionin com a models: el model predominant (l'estat del benestar, comoditat a curt termini que podem pagar, el consum innecessari, el conformisme...) s'enfronta amb els valors que promulguem.

· El primer món pren el tema ambiental com a excusa per produir més consum de productes relacionats amb el medi ambient.

Amb la informació no n'hi ha prou perquè :

- pesa el context
 - no sabem com procedir per resoldre problemes: estem mancats de recursos.
- Cal aprendre a resoldre'ls

Existeix frustració deguda a no tenir els mitjans per prendre iniciatives o no veure els resultats de les actuacions.

Es detecta que a la pràctica tendim a delegar les responsabilitats (a grups ecologistes, administracions, tècnics...)

LA PARTICIPACIÓ

3.

MANCA DE PARTICIPACIÓ

3.1.

No ens reconeixem com a protagonistes de la conservació/degradació del medi.

Manca d'estratègies clares per fomentar-la (per sobre de tot a escala local)

- . La solidaritat és un valor en boga, però hi ha més solidaritat amb problemes de l'Amazònia que en els referents a la contaminació del riu d'un poble determinat.
- Cal endegar processos d'EA participatius a escala local.

QUÈ ESTIMULA LA PARTICIPACIÓ ?

3.2.

Sentir-se formar part d'un grup

Que els temes ens afectin de prop.

Percebre possibilitats factibles de canvi a curt, mig i llarg termini.

Veure que els resultats de la nostra actuació són clars i transparents.

Que les accions es considerin justificades.

Poder participar de forma democràtica, sentir-se implicat i protagonista.

- . Demostrar que l'ecologisme no es tirar enrere sino avançar
- . Cal informar, sensibilitzar, motivar i incentivar

3.3. QUÈ DIFICULTA LA PARTICIPACIÓ ?

Manca d'hàbits de participació a tots nivells, no sols en els temes ambientals.

No hi ha estesa una cultura de participació, ni prous fòrums accessibles als diferents públics.

No es fomenta el teixit associatiu ni la cultura participativa.

. Manca d'incentius i de canals estables de participació

3.4. OPORTUNITATS PER A LA PARTICIPACIÓ

La participació en els problemes locals sembla el camí més eficaç per treballar el medi ambient.

Cal aprofitar la xarxa que ofereix el teixit associatiu per vehicular projectes conjunts d'EA.

L'administració ha de cedir poder a la ciutadania per poder participar. Cal pressionar a l'administració en aquest sentit des dels col·lectius més sensibilitzats.

3.5. COM S'APRÈN A PARTICIPAR

Capacitació per prendre decisions i per participar. Cal que s'ensenyi.

. No volem que ens demanin molta dedicació ni que ens costi diners

Aprenem a participar en grup.

Aprenem de persones que ens engresquen a participar.

Cal aprendre procediments concrets per contribuir a resoldre problemes.

Per actuar necessitem implicar-nos a nivell local.

Ara parlem de...

Nosaltres i el medi ambient

Propostes

DIRIGIDES A NOSALTRES ELS EDUCADORS AMBIENTALS

A

REFERIDES A L'APARTAT *QUÈ CONEIXEM?*

1.

- 1- Cal fer activitats adreçades al públic en general per a conèixer l'entorn. Les mateixes que es fan normalment per a escoles i instituts, amb petites modificacions. Creiem que la gent en general està receptiva a rebre informació ambiental i així poder corregir alguns hàbits.
- 2- Adequar els continguts del programes i recursos d'EA als diferents sectors de població (grup-diana).
- 3- Potenciar campanyes sobre un millor aprofitament d'aigua, energia (fins ara la majoria estan encaminades als residus).
- 4- Aprofundir en els mecanismes d'aprenentatge i conducta per a poder utilitzar la millor estratègia educativa en cada cas.
- 5- Continuar els programes de coneixement de la natura a les escoles i les sortides d'estudi del medi.
- 6- Oferir la possibilitat de fer aquestes sortides en grups familiars els caps de setmana.
- 7- Aprofitar les àrees de lleure que són més visitades els caps de setmana per oferir activitats d'EA.
- 8- Augmentar l'oferta d'àrees de lleure a la natura que puguin concentrar la demanda que existeix en aquest sentit per part de la població.
- 9- S'haurien de potenciar i preparar programes educatius més específics per a diferents nivells, ja que la percepció del medi canvia segons l'edat, l'entorn i el grup de població al qual va dirigit.

- 10- Rendibilitzar esforços mitjançant la intercomunicació i la coordinació. Per exemple: crear centres coneguts per tothom on es pugui dirigir tota persona o col·lectiu que vulgui donar a conèixer, informar-se, establir contactes...
- 11- L'educació hauria d'estar enfocada no solament a l'aprenentatge tècnic, sinó també al desenvolupament personal.
- 12- L'EA ha de treballar amb els coneixements però també en el camp de les emocions.
- 13- Cal resumir les estratègies en el que podríem anomenar les 7C: Coherència, Coincidència (entre gestió i educació), Coordinació (entre les diverses àrees), Complementarietat (entre les diverses accions), Complicitat (entre tots els agents), Capacitat (en recursos: econòmics, materials i humans) i Continuïtat.
- 14- Atansar a les empreses agropecuàries les informacions i propostes adequades per tal que, des de la legislació fins a les propostes concretes poguessin prendre iniciatives per la sostenibilitat en la fabricació dels seus productes, en les transformacions alimentàries i en la comercialització.
- 15- Capacitar per a comprendre la implicació de l'actuació personal quotidiana amb els problemes ambientals globals. Potser fora bo d'incloure en la informació diària, igual que es fa amb el temps i el trànsit, les dades del medi ambient: quantitats d'aigua i energia consumides...
- 16- L'educació ambiental hauria d'incorporar un enfoc constructiu, no optar per la por al catastrofisme, culpabilitzant el ciutadà en comptes de responsabilitzar-lo.
- 17- Seleccionar i utilitzar correctament els diferents canals de comunicació.

- 18- Per poder conèixer cal transparència informativa, amb informació de qualitat i en quantitat, organitzada i sistematitzada.
- 19- Demanar als mitjans de comunicació un espai de temps equiparable al de les indústries. Igual com es fa en període electoral per tal d'equiparar el temps d'emissió dels diferents partits.
- 20- Més documentals sobre la fauna autòctona.
- 21- Prendre les mesures perquè la informació sigui real i no manipulada.
- 22- Tractar els temes de forma propera i col·loquial segons els diferents destinataris, evitant els aspectes tècnics no necessaris.
- 23- Promoure més programacions dels mitjans de comunicació que potenciïn els valors humans i el respecte pel medi natural.
- 24- Els museus haurien de potenciar el visitar els llocs realment i implicar la població local.
- 25- Cal aconseguir madurar una definició/ diverses definicions més clara(es) i més pràctica(es) del terme sostenibilitat. Cal fer molt més pràctic aquest concepte. Cal recercar en aquest terme, la dimensió ètica i cultural, des del punt de vista pràctic, a les nostres activitats quotidianes i específiques dins la nostra societat. Hem de poder parlar de sostenibilitat amb exemples concrets. Hem de capacitar-nos per entendre tant les postures de gestió com les educatives (i veure les discrepàncies o les similituds, d'anar en paral·lel o no).
- 26- Cal conèixer els principis de la sostenibilitat.

2. REFERIDES A L'APARTAT *DEL QUE CONEIXEM AL QUE FEM*

- 27- Les mesures proposades per les administracions i/o entitats han de ser serioses i transparents en els seus arguments, objectius i gestió. Els resultats han de poder constatar-se i valorar-se.
- 28- L'EA ha de ser una educació basada en la presa de decisions individuals i col·lectives, basada en el treball cooperatiu, amb un compromís envers l'altre i els altres.
- 29- S'ha d'incidir especialment en el consum com a base fonamental per un comportament civicoambiental. Una informació al consumidor que modifiqui pautes i valors.
- 30- Cal que el comportament ambientalment irresponsable sigui vist cada cop més com un signe negatiu per part de tothom.
- 31- Cal fer esforços perquè des de les sèries de televisió es mostrin models de comportament que siguin ambientalment coherents.
- 32- Cal denunciar els anuncis que afavoreixen actituds de destrucció de la natura.
- 33- El referent dels fills pot ser un bon motiu per animar les persones a canviar el medi de cada dia per tal de fer-lo millor per als seus fills.
- 34- Anar introduint el concepte de sostenibilitat mitjançant accions concretes en la vida diària (canvis en els hàbits de consum, en els hàbits de conducta...)
- 35- S'ha de vehicular el compromís ambiental a nivell individual i col·lectiu cap a la construcció de models de societat sostenible, començant pel propi grup i per la pròpia entitat.

- 36- Cal arribar al consens social necessari per adoptar mesures coactives (com per ex. succeeix amb l'impost sobre la renda: a ningú (o quasi) li agrada pagar-lo però s'accepta que cal fer-ho).
- 37- Cal saber relacionar el canvi d'hàbits i estils de vida amb un manteniment i millora de la qualitat de vida, ja que si no es fa així la població no estarà disposada a fer-ho.
- 38- Cal enfocar l'EA cap a la fase del "saber fer". No és suficient conèixer i sensibilitzar dels problemes ambientals. Cal capacitar a les persones per actuar, per assumir més responsabilitats i definir més estratègies.
- 39- Cal evitar les incoherències entre l'EA i la gestió.
- 40- Intentar posar en contacte els causants dels problemes ambientals amb els que els pateixen, per tal de cercar solucions comunes. (És molt idealista, en som conscients)
- 41- Apostar per l'educació per l'acció. Cal facilitar al públic una capacització que permeti l'assumpció de responsabilitats, que fomenti la participació personal i col·lectiva davant els problemes ambientals i socioambientals.
- 42- Per actuar coherentment a nivell de consumidor caldrien: quantitats enormes d'informació i sistemes que garantissin la qualitat d'un producte amb l'etiquetatge de "producte ecològic".
- 43- És important que hi hagi control de qualitat i de les competències deslleials en relació a la gestió ambiental.
- 44- Aplicar l'EA de la teoria a la pràctica. Fent-la local i de cada dia.
- 45- Reconsiderar les campanyes que, des de la recollida selectiva, promocionen indirectament el consum i la producció de residus.

- 36- Cal arribar al consens social necessari per adoptar mesures coactives (com per ex. succeeix amb l'impost sobre la renda: a ningú (o quasi) li agrada pagar-lo però s'accepta que cal fer-ho).
- 37- Cal saber relacionar el canvi d'hàbits i estils de vida amb un manteniment i millora de la qualitat de vida, ja que si no es fa així la població no estarà disposada a fer-ho.
- 38- Cal enfocar l'EA cap a la fase del "saber fer". No és suficient conèixer i sensibilitzar dels problemes ambientals. Cal capacitar a les persones per actuar, per assumir més responsabilitats i definir més estratègies.
- 39- Cal evitar les incoherències entre l'EA i la gestió.
- 40- Intentar posar en contacte els causants dels problemes ambientals amb els que els pateixen, per tal de cercar solucions comunes. (És molt idealista, en som conscients)
- 41- Apostar per l'educació per l'acció. Cal facilitar al públic una capacització que permeti l'assumpció de responsabilitats, que fomenti la participació personal i col·lectiva davant els problemes ambientals i socioambientals.
- 42- Per actuar coherentment a nivell de consumidor caldrien: quantitats enormes d'informació i sistemes que garantissin la qualitat d'un producte amb l'etiquetatge de "producte ecològic".
- 43- És important que hi hagi control de qualitat i de les competències deslleials en relació a la gestió ambiental.
- 44- Aplicar l'EA de la teoria a la pràctica. Fent-la local i de cada dia.
- 45- Reconsiderar les campanyes que, des de la recollida selectiva, promocionen indirectament el consum i la producció de residus.

- 46- Concretar la consciència en temes ambientals en accions polítiques a tots els nivells.
- 47- Prendre mesures de comunicació i de legislació ambiental. Per exemple les accions favorables a la sostenibilitat han de deixar d'estar penalitzades econòmicament.
- 48- Demanar als governs que gravin els productes irrespectuosos amb el medi i afavoreixin els ecològicament correctes mitjançant subvencions, ajudes etc...
- 49- Pressionar a l'administració perquè s'apliquin les sancions i mesures que ja estiguin estipulades a les nostres lleis.
- 50- Fer explícits els resultats positius de les petites accions favorables a la sostenibilitat.
- 51- Fer evident que la conservació del medi ambient no és una moda, és una necessitat.
- 52- Campanyes per a consumir de forma diferent. Preu just que incorpori costos socials i ambientals.

3.

REFERIDES A L'APARTAT *PARTICIPACIÓ*

- 53- L'aprenentatge de la participació és llarg i lent i ha de començar a l'escola.
- 54- Cercar indicadors de participació.
- 55- Des de l'administració cal implicar i cedir poder a la ciutadania. Des dels col·lectius més sensibilitzats cal pressionar a l'administració en aquest sentit i cercar les estratègies més adients.

- 56- Promocionar els moviments socials i espais de participació ciutadana per col·laborar en la gestió d'un entorn sostenible.
- 57- Aconseguir la concreció de petits objectius per poder retroalimentar la participació.
- 58- Cercar i aplicar models de capacitació-participació i analitzar-ne els resultats.
- 59- Crear un àmbit de debat que busqui estratègies que promoguin la participació ciutadana.
- 60- Obrir nous fòrums i crear espais de debat constructiu, que siguin més descentralitzats i vetllar perquè tinguin una difusió efectiva.
- 61- Potenciar els espais d'intervenció col·lectiva (associacions, esplais...) i els seus projectes. Possibilitar així la participació i l'aprenentatge. Cal vetllar, però, perquè siguin oberts i acollidors.
- 62- Cal potenciar o formar persones dins del moviment associatiu etc. que influeixin en el seu propi àmbit d'influència i amb el llenguatge i modes ad hoc a cada situació.
- 63- Buscar personatges de forta incidència social per col·laborar en l'EA.

DE CAIRE GENERAL

- 64- Implementar una estratègia d'EA
- 65- Elaborar plans d'educació continuada (progressius)
- 66- Pensar en la selecció de continguts per ser més efectius a nivell educatiu.

- 67- Fomentar la difusió de les metodologies i de les pràctiques més innovadores de l'educació ambiental.
- 68- Explicar de forma clara i entenedora el significat de sostenibilitat realitzant programes de difusió.
- 69- Donar exemples pràctics i quotidians per tal que tothom pugui fer-hi alguna cosa. Les implicacions personals són més fàcils d'obtenir en casos i coses concretes: personalitzar serveix per interioritzar.
- 70- Capacitar (o formar) a les persones que amb la seva tasca puguin contribuir a la millora del medi ambient, ja sigui en l'àmbit professional o de l'associacionisme i el voluntariat. És necessari dissenyar estratègies de formació diversificades, adreçades a totes les persones de tots els àmbits; periodistes, científics, polítics, tècnics, empresaris, experts en marqueting, representants d'associacions...). La formació ha de servir perquè les persones que hi ha participat es converteixin també en formadors o, si més no, en dinamitzadors de processos participatius que permetin el canvi cap a la sostenibilitat.
- 71- Portar a terme programes que combinin estratègies de comunicació ambiental (informació, sensibilització, etc), amb estratègies d'EA (formal i no formal), amb estratègies que fomentin la participació social i la implicació de persones i entitats; han de ser estratègies que permetin arribar a totes les persones independentment de la seva edat i del seu nivell sociocultural i econòmic.
- 72- Establir mitjans de comunicació i relació entre entitats i col·lectius que es dediquen a qüestions ambientals per tal de poder compartir les experiències i els aprenentatges.
- 73- Crear i difondre models alternatius de vida que siguin possibles de dur a terme.

- 74- Crear propostes de canvi d'estil de vida que siguin atractives, originals i sobretot que parteixin de la realitat de les persones a qui van dirigides.
- 75- Cercar més i millors exemples d'actuacions coherents.
- 76- Cercar creativament solucions ambientals, fomentant l'esperit crític i potenciant la intervenció col·lectiva.

DIRIGIDES A ALTRES AGENTS

B

Llistat de propostes que s'han fet en els diferents grups de debat que fan referència a accions i actuacions que es creu que han de fer altres agents implicats, com per exemple les administracions i els mitjans de comunicació.

Aquestes propostes ens poden servir per donar una visió més àmplia de la informació recollida. Si s'ecau, poden ser reformulades posant-nos els educadors ambientals com a subjectes.

REFERIDES A L'APARTAT *QUÈ CONEIXEM?*

1.

- 77- En els mitjans informatius hi ha d'haver espais de medi ambient que creïn un estat d'opinió ben informat i que siguin atractius de veure i de sentir.
- 78- Les administracions i els mitjans de comunicació han de fer campanyes informatives i de sensibilització a les hores de màxima audiència.
- 79- Des dels mitjans de comunicació s'ha de treballar perquè la informació sigui comprensible per a tothom i rigorosa des del punt de vista científic (s'han d'evitar els missatges ambigus o enganyosos). La informació ambiental ha d'estar immersa dins les altres temàtiques que apareixen en diaris, programes de ràdio o TV. S'ha de tractar globalment.

80- Fer una marató d'EA a la TV.

81- Promoure la informació ambiental de qualitat a les etiquetes dels productes.

2.

REFERIDES A L'APARTAT *DEL QUE CONEIXEM AL QUE FEM*

82- La legislació hauria d'incloure criteris de sostenibilitat que es manifestessin en la vida quotidiana dels ciutadans (etiquetatge dels productes de consum, ús de l'energia, transport...).

83- Seria bo que s'establissin incentius econòmics per a la gent que té bons costums (per exemple reciclar).

84- Les administracions han de respondre adequadament a les expectatives dels ciutadans que seleccionen els seus residus.

85- Cal facilitar els recursos econòmics i materials que permetin portar a terme les estratègies anteriors.

86- Podrien haver més projectes d'EA dirigits a un públic ampli utilitzant la televisió, com per exemple fer una sèrie amena i divertida.

87- Incentivar el fet de prendre mesures coactives quan calgui, a través de les normatives i legislant a favor del medi.

Cal que els productes ecològics siguin competitius.

88- Incentius fiscals

89- Reducció de la jornada laboral. Necessitat de temps per a viure més conscientment, per a ser més sostenibles.

Graella de valoració

Per valorar les propostes farem servir els següents criteris:

Adequació: és concreta i adequada al diagnòstic

Aplicabilitat a curt termini: sembla aplicable abans de 5 anys

Aplicabilitat a llarg termini: sembla aplicable abans de 15 anys

Possibilitat: sembla "tècnicament" (ecològica, econòmica, cultural...) possible

Creativitat: és original, suggeridora, obres noves perspectives...

Conveniència: és socialment desitjable

Altres valoracions (cal indicar-les)

Poseu una creu a les caselles corresponents a les qualitats que creieu que té cada proposta:

	Adequació	Aplicabilitat curt term.	Aplicabilitat llarg term.	Possibilitat	Creativitat	Conve- niència	Altres valoracions
1							
2							
3							
4							
5							
6							
7							
8							
9							
10							
11							
12							
13							
14							
15							
16							
17							
18							
19							
20							
21							

	Adequació	Aplicabilitat curt term.	Aplicabilitat llarg term.	Possibilitat	Creativitat	Conve- niència	Altres valoracions
22							
23							
24							
25							
26							
27							
28							
29							
30							
31							
32							
33							
34							
35							
36							
37							
38							
39							
40							
41							
42							
43							
44							
45							
46							
47							
48							
49							
50							
51							
52							
53							
54							
55							
56							
57							

	Adequació	Aplicabilitat curt term.	Aplicabilitat llarg term.	Possibilitat	Creativitat	Conve- niència	Altres valoracions
58							
59							
60							
61							
62							
63							
64							
65							
66							
67							
68							
69							
70							
71							
72							
73							
74							
75							
76							
77							
78							
79							
80							
81							
82							
83							
84							
85							
86							
87							
88							
89							

Ara parlem de...

Nosaltres i el medi ambient

Resum de les propostes (Primera trobada)

Els participants a la Primera trobada del Fòrum a Salt (27 i 28 de febrer de 1999) varen avaluar el llarg llistat de propostes recollides en el debat i varen seleccionar aquelles que els semblaven més adequades per redreçar els problemes identificats a la diagnosi.

Hem treballat sobre aquella selecció per tal de resumir les encara nombroses propostes (23) en unes poques línies estratègiques, que trobareu a continuació.

A mida que el procés del Fòrum avanci completarem la llista o matisarem les formulacions.

Al final, en abordar els reptes de futur, haurem de comprometre'ns en un pla d'acció que detalli actuacions a curt, mig o llarg termini. Considerem que les accions que ja van ser proposades a la trobada poden ser útils en aquesta tasca, però no les considerem encara prou elaborades ni definitives. Per això van escrites en lletra més petita, bàsicament com a recordatori.

Principals propostes

- Promoure la **construcció de models de societat sostenible** mitjançant accions concretes en la vida diària que vagin **transformant el context educatiu**. Es tracta de **potenciar estils de vida alternatius possibles**.

Qui l'ha de realitzar: entitats, col·lectius i altres grups. Tots els agents educatius.

Públic receptor: Tota la població.

Àmbit: Cada agent en el seu àmbit: lleure, escolar, treball, adults...

Accions:

A curt termini:

- Diagnosi de la situació de partida en cada àmbit.
- Consensuar prioritats d'acció. Seleccionar accions concretes factibles en les quals es puguin veure resultats a curt termini.
- Realitzar les accions.

A mig termini:

- Disseny de projectes concrets.
- Realitzar les accions.
- Difusió de les accions realitzades i dels resultats.
- Interrelacionar grups.

A llarg termini:

- Implantació a nivell social.

- Produir **programes d'educació ambiental per a tothom**, amb actuacions adequades a les característiques de cada àmbit o sector, amb un enfoc constructiu i amb les propostes concretes per poder actuar en el dia a dia.

Qui l'ha de realitzar: educadors, administració competent, entitats o associacions, SCEA.

Públic: tots els sectors de la societat (grups diana).

Àmbit: escoles, associacions, població general... (aprofitant tots els espais: sortides grups familiars, visites a instal·lacions, lleure...).

Accions:

A curt termini:

- Diagnosi. Realitats (recursos, currículum...). Necessitats.
- Determinar els "grups-diana", els nivells, etc.
- Desenvolupar les millors estratègies educatives. Disseny de línies de treball.
- Valorar quin tipus d'actuació es pot oferir a cada grup.

A mig termini:

- Execució dels programes.

Es fa especial èmfasi en:

- Incorporar un **enfoc constructiu**, no optar per la por i el catastrofisme. A tal fi cal canviar el discurs, proporcionar la informació necessària i donar exemples positius i reals propers.

- Dotar-nos d'**indicadors ambientals i de sostenibilitat** per mesurar l'eficàcia dels programes educatius.

Es proposa la creació d'un consell d'educació ambiental, que representi tots els sectors, que faci un seguiment continuat dels indicadors, que valori la seva evolució i, en funció d'aquesta valoració, incorpori modificacions o redissenyi els programes.

Es veu necessari que cada municipi que implementi una Agenda XXI prengui el compromís d'engegar campanyes educatives a tots nivells i per cada indicador triat.

Educar per “saber fer”. L'Educació Ambiental ha de capacitar les persones per actuar (acció individual i col·lectiva), per assumir responsabilitats i per definir estratègies.

Qui l'ha de realitzar: tots els agents educatius. Equip interdisciplinari (educadors, periodistes, científics, polítics, tècnics, formadors...).

Públic receptor: tothom.

Àmbit: preferentment àmbit local: medi més proper escola, centre de treball, municipi, comarca.

Accions:

A curt termini:

- Revisar continguts i metodologies dels actuals programes educatius i replantejar-los.
- Avaluar i replantejar els objectius.
- Campanyes informatives rigoroses per posar en evidència processos i relacions (aspectes de la vida quotidiana-problemes ambientals).
- Activitats formatives en associacions de veïns, mercats, col·lectius concrets, acompanyades de propostes d'accions concretes. Es pot començar pels col·lectius més conscienciats d'una ciutat-tipus, per exemple capital de comarca, i estendre-ho després als altres col·lectius de la ciutat i finalment a totes les capitals de comarca).
- Definir marcs de participació ciutadana.

A mig termini:

- Difondre aquestes experiències concretes en els mitjans de comunicació.
- Concretar i executar nous programes educatius.
- Crear marcs/estructures de participació ciutadana.

A llarg termini:

- Valoració social de les actituds ambientals sostenibles.
- Avaluació continuada.

- **Potenciar espais de participació** i promoure moviments socials, formant una xarxa que permeti la intercomunicació de grups i l'intercanvi i difusió de metodologies i experiències sostenibles exitoses.

Qui l'ha de realitzar: educadors ambientals.

Públic receptor: tothom.

Àmbit: general.

Accions:

A curt termini:

- Cercar àmbits de participació.
- Definir els objectius a assolir.
- Intercanvi d'experiències entre els mateixos educadors dins d'un mateix equip i d'equips diferents.
- Aconseguir recursos i recolzament per a educadors/es.

A mig termini:

- Aconseguir la concreció de petits objectius per poder retroalimentar la participació.
- Fomentar la creació de fòrums de debat representatius de la ciutadania i difondre-les.
- Donar informació transparent i eines per permetre la participació.
- Espais de treball entre diferents col·lectius.

A llarg termini:

- Canviar el funcionament de les estructures democràtiques, incrementant la freqüència de la participació, creant fòrums de participació ciutadana amb finalitats vinculants.
- Reducció de la jornada laboral.

Fer entenedor el concepte de sostenibilitat i subministrar informació rigorosa i no enganyosa.

a) Formació de professionals de la informació

Qui l'ha de realitzar: especialistes en medi ambient i educació.

Públic receptor: periodistes i comunicadors.

Àmbit: mitjans de comunicació.

Accions:

A curt termini:

- Formació continuada.
- Anàlisi de la feina feta fins al moment.
- Creació de grups de debat entre els informadors.

A mig termini:

- Revisió de continguts de les carreres de comunicació.
- Establir mecanismes d'autoavaluació.

A llarg termini:

- Especialització en periodisme medioambiental.

b) Millora de la informació (*La informació és una selva*)

Qui l'ha de realitzar: periodistes, educadors ambientals i científics (divulgadors).

Públic receptor: la societat.

Àmbit: el país

Accions:

A curt termini:

- Recerca de consens sobre la coherència de la informació ambiental entre els agents informadors (periodistes, educadors ambientals...) i l'administració pública.
- Creació d'un consell regulador de la informació ambiental.

A mig termini:

- Exigència de rigor als mitjans de comunicació.
- Connexió local amb les entitats d'EA per part dels mitjans.

A llarg termini:

- Aconseguir que els temes ambientals estiguin "normalitzats" (incorporar criteris ambientals i de sostenibilitat en la informació).
- Aconseguir un estat d'opinió crític en la població.

● Aplicar estratègies de comunicació a l'educació ambiental

Qui l'ha de realitzar: els educadors.

Públic receptor: públic en general.

Àmbit: el país.

Accions:

A curt termini:

- Formació en tècniques de comunicació dels educadors (cursos, intercanvi d'experiències).
- Foment de la nostra comunicació diària.
- Foment de la comunicació en la nostra tasca educativa.

A mig termini:

- Creació de xarxes de comunicació.
- Presència dels educadors en els mitjans de comunicació.

A llarg termini:

- Ambientalització dels mitjans de comunicació.

Dins d'aquesta línia un grup proposa, en concret, la **creació d'un personatge-símbol**. El personatge sortiria als mitjans de comunicació, tindria presència física en actes concrets, etc.

Qui l'ha de realitzar: equip interdisciplinar.

Àmbit: el país

Accions:

A curt termini:

- Creació de l'equip
- Perfil del personatge: psicològic, continguts, valors...
- Actuació en funció del destinatari.
- Adaptació als diferents mitjans de difusió.
- Prova pilot.
- Presentació del personatge.

A mig i llarg termini:

- Avaluar i fer evolucionar el personatge.

Una altra proposta titulada "**Emocions i ... acció**" suggereix que persones i grups sensibilitzats emocionalment amb el medi ambient dinamitzin grups mitjançant comunicació directa.

Donar a conèixer el marc legal ambiental com a resultat del consens del col·lectiu social al qual pertanyem.

Qui l'ha de realitzar: educadors ambientals, professió jurídica, etc.

Públic receptor: tothom: grups locals, plataformes d'opinió...

Accions:

A curt termini:

- Mostrar el consens, és a dir, explicar la legislació ambiental vigent.

A mig termini:

- Que la llei actuï, per tant: donar suport, afavorir que la societat exigeixi el compliment de les lleis; que es posin denúncies.

A llarg termini:

- Demanar l'ampliació del marc legal de protecció del medi.
- Crear una consciència social que rebutgi les actituds i accions que malmetin el medi.

Formació dels professionals que amb la seva tasca poden contribuir a la millora del medi ambient.

Qui l'ha de realitzar: els educadors ambientals.

Públic receptor: tècnics i altres agents ambientals.

Àmbit: universitats, col·legis i associacions professionals.

Accions:

A curt termini:

- Anàlisi de les mancances en la formació ambiental dels agents socials.
- Detecció de necessitats.

A mig termini:

- Disseny i realització de cursos amb tècnics específics per a cada àmbit.

A llarg termini:

- Consolidació de la xarxa formats <-> formadors.